
CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

Als jullie dit verslag lezen is de vakantieperiode al weer voor een groot deel voorbij. De zomermaanden zijn altijd wat magere maanden wat betreft de meldingen, maar als de toeristen weer verdwenen zijn, hebben wij als SWG-ers het strand weer (bijna) voor onszelf en wordt het ook niet meer schoon geharkt. Ik hoop dan ook weer op veel waarnemingen de komende tijd. Dit verslag kwam tot stand door waarnemingen van: de strandwacht Neeltje Jans, Arie Twigt, de Strandwacht Texel, Rob Dekker, Gerhard Cadée, Hans Cadée, Marja van den Berg, Wilbert Kerkhof, Thijs de Boer, Bea Cohen, Ingrid Helling, Jasper Schaaf, Loran Kleine Schaars, Gerrit Doeksen, Mart Karremans, Mirjam van der Sanden, Mariska van Dam, SWG-groep regio Alkmaar, Henk Witte, Janny Nijman, Wim Kruiswijk, strandwacht Petten en mijzelf.

WIJEREN

Rob Dekker beloofde een tijdje geleden weer eens wat vaker waarnemingen door te sturen, en dat deed hij. Zo vond hij op 21-01 samen met Marja van den Berg op Texel tussen paal 22 en 25 ongeveer 100 takjes hauwwier *Halidrys siliquosa*. Op 28-01 vonden Marja en Rob bij paal 32 een takje gaffewiel *Dictyota dichotoma* en op 08-04 bij paal 8 vingerwier *Laminaria digitata*.

De strandwachten gaan tijdens de vakantiemaanden natuurlijk gewoon door. Zo melde de Strandwacht Neeltje Jans op 02-07 o.a. de volgende wiersoorten: enkele takken knotswier *Ascophyllum nodosum*, tientallen struikjes Iers mos *Chondrus crispus*, een paar keer gaffelwier *Dictyota dichotoma* en blaaswier *Fucus vesiculosus* en tientallen stukken gezaagde zeeëik *Fucus serratus*. Ook lag er suikerwier *Saccharina latissima*, wakame *Undaria pinnatifida*, kernwier *Mastocarpus stellatus* en slijmerige drakentong *Grateloupia turuturu* op het strand.

Van Mart Karremans kreeg ik ook weer een aantal wierwaarnemingen van 04-07. Zo verzamelde hij bij Wemeldinge *Bryopsis lyngbyei* en riemwier *Himanthalia elongata* (aangespoeld) met daarop de roodwieren Struikbuiswier *Polysiphonia harveyi* en rood horentjeswier *Ceramium virgatum* (fig. 3). In de Jachthaven van Wemeldinge vond hij franjewier *Cutleria multifida* (fig. 1) en *Hincksia granulosa* (fig. 2). En van de locatie Middenplaat Oosterschelde meldde hij *Ectocarpus siliculosus*.

Figuur 1. Franjewier, *Cutleria multifida*, boven gehele plant; links: detail toppen van de takken (foto's: Mart Karremans).

Figuur 3 (boven). Rood horentjeswier, *Ceranium virgatum* (links) en Struikbuiswier, *Polysiphonia harveyi* (rechts) op riemwier, *Himanthalia elongata* (foto: Mart Karremans).

Figuur 2 (links). *Hincksia granulosa* (foto: Mart Karremans).

HOLTEDIEREN

Op 13-01 meldde de strandwacht van Texel een kompaskwal *Chrysaora hyoscilla*. Rob Dekker meldde vier kolonies *Aglaophenia pluma* op takjes van het hauwwier en één zeedruif *Pleurobrachia pileus* op 21-01.

Ongeveer 15 juveniele exemplaren ($\pm 1,5$ cm) van de zeepaddestoel *Rhizostoma octopus* werden er gevonden op 09-06 op het Texelse strandwachtraject. Op 23-06 zag het strand er heel anders uit, want toen lagen er naar schatting ruim 100.000 juveniele exemplaren (± 5 cm) van de blauwe haarkwal *Cyanea lamarckii* en ruim 10.000 oorkwallen *Aurelia aurita*.

De zeepaddestoel *Rhizostoma octopus* werd op 28-06 ook weer waargenomen, maar dan zwemmend in de NIOZ-haven. Rob Dekker zag acht exemplaren, van 3 tot 10 cm groot. Een dag later zag hij er tientallen in het Marsdiep. Deze waren iets groter: 5 tot 15 cm.

WORMEN

Twee mooie roze kokers van de kalkkokerworm *Serpula vermicularis* vond ik op een stuk plastic op 27-02 bij paal 31, even ten noorden van Bergen aan Zee.

De strandwacht van Neeltje Jans vond op 07-03 een aantal kokers van de pauwkokerworm *Sabella pavonina*. Ook zagen ze de groene eipakketjes van de groene bladkieuwworm *Eulalia viridis*. Op 29-03 was ik op de Kaloot en daar lag, bij eb, het strand vol met de rode eipakketjes van de wapenworm *Scoloplos armiger*.

De Franse tap *Arenicola defodiens* werd door Gerrit Doeksen gevonden op Terschelling. Op 13-03 vond hij er 31 bij paal 8.400 en op 14-03 vond hij er 11 tussen paal 13 en 14. Gerrit plaatste er de opmerking bij 'na een vorstperiode'.

Gerhard Cadée, zijn vrouw Hans en Rob Dekker liepen op 23-06 een strandwacht op Texel en ze troffen tienduizenden goudkammetjes *Lagis koreni* aan. Bijna alle wormen waren echter uit hun koker gespoeld. Ook Loran Kleine Schaars maakte melding van de *Lagis koreni* (fig. 4) op het strand van Texel ten Zuiden van paal 9. Hij meldde tienduizenden kokers, meestal met worm. Ook meldde hij erbij dat deze grote aantallen kloppen met de hoeveelheden die tijdens bemonstering van het NIOZ (in de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee) dit jaar gezien zijn. In sommige monsters werden meer dan tienduizend wormen per vierkante meter gevonden.

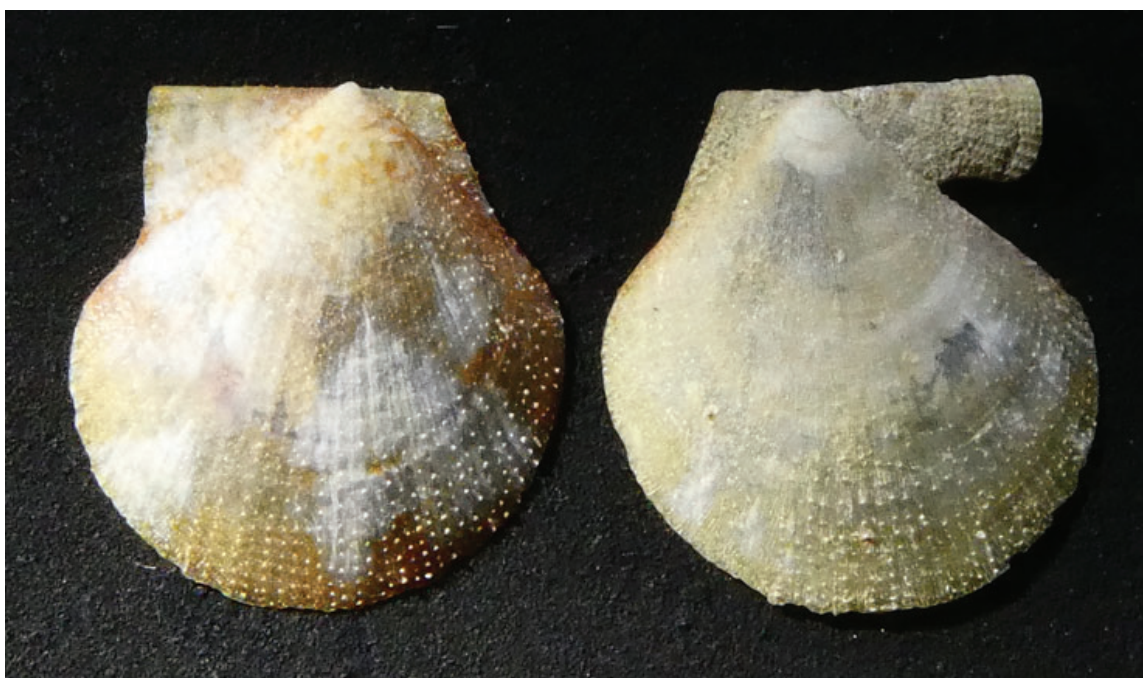
Figuur 4. Goudkammetjes *Lagis koreni*
(foto: Loran Kleine Schaars).

WEEKDIEREN

Een leuke waarneming is gedaan op 11-11-2017 tijdens een excursie van de SWG-groep Waterweg Noord bij Sas van Goes (Putti's Place). Onder vrijwel elke omgekeerde steen hoog in de getijdenzone zaten een paar witte muizenootjes *Auriculinella bidentata*. Mirjam van der Sanden zette ze op de foto (fig. 5). Een hele bijzondere vondst was die van een klein doubletje (10 mm) van een *Palliolum striatum* (fig. 6). Het zat verborgen in een bos nylon touw die werd gevonden door Gerrit Doeksen bij paal 16 op Terschelling op 14-01. De soort werd niet eerder gemeld in het CS.

Figuur 5. Wit muizenootje, *Auriculina bidentata* (foto links: Mirjam van der Sanden; foto rechts: Mick Otten).

Figuur 6. *Palliolum striatum* (foto: Gerrit Doeksen).

Het gruis dat ik meenam van Terschelling op 26-01 leverde niet veel soorten op. In het wat grovere gruis zaten o.a. 2x trapgevel *Propebela turricula* en een klepje van de geplooides rotsboorder *Saxicavella jeffreysi*. In wat fijner gruis vond ik 2x kleine spieshoren *Aclis minor*, 4x stomp buishorentje *Caecum glabrum*, 11x dwerg-drijfhorentje *Pusillina inconspicua*, 1x kleine scheefhoren *Lacuna parva* en ± 250 juveniele doubletjes van het zaagje *Donax vittatus* (van 2 tot 5 mm).

Op 13-01 werden er door de Strandwacht Texel o.a. twee doubletten van de grote zwaardschede *Ensis magnus* gevonden en een klep van de artemis-schelp *Dosinia exoleta* tussen paal 10 en 12. Van deze laatste soort vonden Rob Dekker en Marja van den Berg er, een dag later, acht tussen paal 12 en 15 samen met 15 doubletten van de tapijtschelp *Venerupis corrugata* (*senegalensis*).

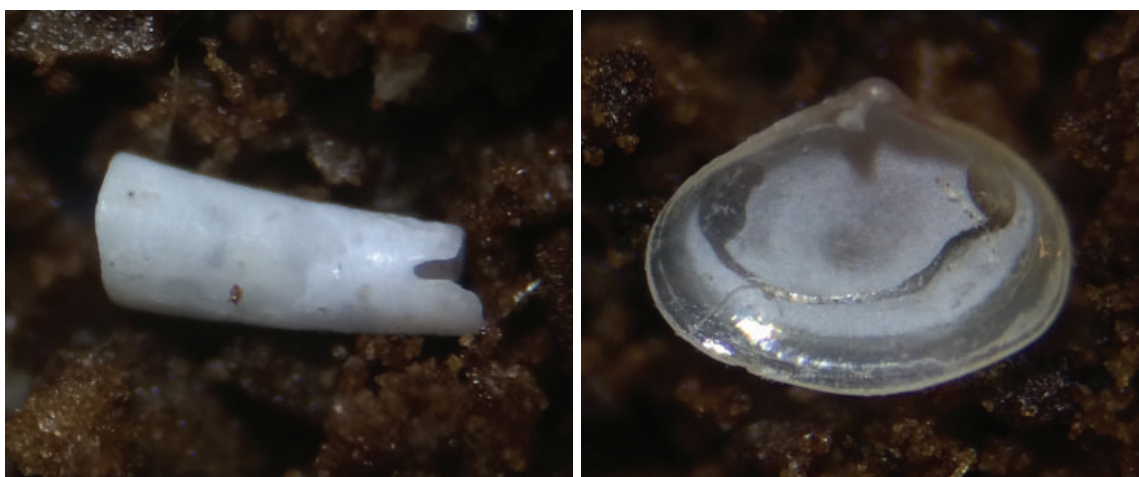
Op 18-02 werd tijdens de strandwacht Texel een doublet van de geplooides zonnenschelp *Gari fervensis* gevonden en op 04-03 ook twee doubletten. Op 08-04 rapen Rob en Marja nog eens vier doubletten van deze soort op met als opmerking er bij dat dit een gevolg is van de suppletie die daar eerder is uitgevoerd (fig. 7).

Figuur 7. Geplooides zonnenschelp *Gari fervensis* (foto: Rob Dekker).

Uit het zand dat Arie Twigt van een meegenomen plastic krat spoelde, gevonden op 10-02 bij de Wassenaarse Slag, haalde hij een doublet van de kleine platschelp *Moerella (Tellina) pygmaea* en een fragment van het geribde zeeklitschelpje *Montacuta substriata*. Op 19-02 vond Arie, tussen

Katwijk en Noordwijk, op een net 260 doubletjes van de wijde mantel *Aequipecten opercularis*. In een stuk hout dat hij daar vond, zaten een doublet van de kleine boormossel *Barnea parva*, een doublet van de Amerikaanse boormossel *Petricola pholadiformis* en twee doubletten van de witte boormossel *Barnea candida*. Op 23-02 verzamelde hij bij Katwijk een stekelhoren *Ocenebra erinaceus*. Ook meldde Arie dat hij van een krat, gevonden op Terschelling door Gerrit Doeksen op 16-03-16, een klein stoottandje haalde. Het blijkt te gaan om de soort *Dischides politus* (fig. 8). Het zou volgens kenners gaan om vers materiaal en daarvan staan nog geen meldingen in het CS. De soort wordt wel als fossiel gevonden in Zeeland. Van dezelfde krat kwamen ook twee klepjes van de melkwitte arkschelp *Striarca lactea* en twee klepjes van een bijzondere soort, althans voor ons strand, namelijk *Ervilia castanea* (fig. 9). Uit het opschrift op de krat 'Erquy France' blijkt de vermoedelijke herkomst. *Ervilia castanea* komt 1x eerder voor in het CS en werd gevonden door Gerrit Doeksen. Hij vond een klepje in een teerkluit op Terschelling op 15-09-1964.

Figuur 8. *Dischides politus* (foto: Arie Twigt). **Figuur 9.** *Ervilia castanea* (foto: Arie Twigt).

Wat recenter meldde Gerrit een doublet met schelpdier van de Noorse hartschelp *Laevicardium crassum*. Het lag op 24-03 tussen paal 16 en 17 op het Terschellingerstrand. Van 28 t/m 31-03 raapte Gerrit een stuk of 70 gevlochten fuikhorens *Tritia (Nassarius) reticulatus* op tussen paal 6 en 24. Het waren allemaal horentjes met het slakje er nog in (fig. 10); ze waren tussen 20 en 28 mm groot.

Op de site van Schelpenmuseum 'Paal 14' stonden ook weer een paar leuke waarnemingen. Zo werd er door Bea Cohen op 13-03 bij paal 4 een klep gevonden van een ovaal nonnetje *Macoma calcarea*. Op 06-04-18 deed Thijs de Boer een hele bijzondere vondst op de Balg, namelijk een Groenlandse kokkel *Serripes groenlandicus* (fig. 11). Het is de eerste vondst van deze soort op de Waddeneilanden. Op 16-04-18 vond Thijs bij paal 12 een doublet van de gevlamde tapijtschelp *Tapes rhomboides*, en ook dit is iets dat niet vaak gevonden wordt. Jasper Schaaf verzamelde op Schiermonnikoog een fossiele klep van een paardenzadel *Anomia ephippium* op 03-05.

Figuur 10. Levende gevlochten fuikhorens *Tritia (Nassarius) reticulatus* (foto: Gerrit Doeksen).

Figuur 11. Groenlandse kokkel *Serripes groenlandicus* (foto: Thijs de Boer).

Janny Nijman nam op 13-04 wat gruis mee van het strand bij Camperduin en vond daarin o.a. 3x gestreept priemhorentje *Turbonilla rufa*, 1x dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata*, 1x geribd zeeklitschelpje *Montacuta substriata* en een prismatische dunschaal *Abra prismatica*.

Henk Witte was daar op 16-04 en ook hij nam wat gruis mee. Bij hem zat er o.a. het volgende in: 5x kleine platschelp *Moerella pygmaea*, 11x muizenkeutel *Bittium reticulatum* en een klein exemplaar van de stekelhoren *Ocenebra erinacea*. Eikragen van de gewone tepelhoren *Euspira catena* werden gevonden bij Zandvoort. Wim Kruiswijk vond er negen op 03-05.

Ook de strandwacht van Petten stuurde een lijstje met waarnemingen op. Zo meldde deze groep op 14-03 een klep van de Filippijnse tapijtschelp *Ruditapes philippinarum*. Op 28-03 werd er een Tepelhoren *Euspira catena* gevonden met daarop twee muiltjes *Crepidula fornicata*. Op 26-04 noteerden ze een klep van de grote zwaardschede *Ensis magnus* en een gedoornde hartschelp *Acanthocardia echinata*; op 25-05 en 11-06 werd er o.a. een klep van de kleine zwaardschede *Ensis ensis* gevonden.

KREEFTACHTIGEN

Duizenden exemplaren van de helmkrab *Corystes cassivelaunus* waren er aangespoeld op Terschelling tussen paal 16 en 18 op 28-03 meldde Gerrit Doeksen. Rob Dekker en Marja van den Berg meldden op 08-04 één exemplaar van deze soort tussen paal 8 en 9 op Texel, samen met ± 50 exemplaren van de strandvlo *Talorchestia brito*, 3x fluwelen zwemkrab *Necora puber*, 1x ruig krabbetje *Pilumnus hirtellus*, 1x blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* en ± 50x grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis*.

Op 15-04 had de SWG-groep regio Alkmaar een excursie bij Bergen aan Zee, en vond daar schilden, scharen en andere onderdelen van een flink aantal soorten: de noordzeekrab *Cancer pagurus* (schild), strandkrab *Carcinus maenas*, gewone zwemkrab *Liocarcinus holsatus*, fluwelen zwemkrab *Necora puber* (schild), breedpootkrab *Portumnus latipes*, porseleinkrabbetje *Pisidia longicornis*, helmkrab *Corystes cassivelaunus*, nagelkrab *Thia scutellata* (1x compleet +1x schildje), boksertje *Diogenes pugilator* en scharen van de molgarnaal *Pestarella tyrrhena*.

Mariska van Dam meldde de vervellingen van zeepokken (fig. 12). Ze had van 15 t/m 28 juli om de 3 dagen met een schepnetje gevist in de wateruitlaat van de kerncentrale bij Borssele (Kaloet). In elk schepnet zaten, naast veel kwalletjes, wel een aantal van deze vervellingen.

MOSDIERTJES

Op 27-02 vond ik bij Bergen aan Zee, in een oude vloedlijn, wat stukken plastic waarop mosdiertjes zaten. Op een stukje van een kratje zaten *Schizomavella linearis*, *Parasmittina trispinosa* en *Pyripora catenularia*. Op een stuk 'piepschuim' zaten de soorten *Microporella ciliata*, *Schizoporella unicornis* en *Escharella immersa*.

Figuur 12. Vervelling van een zeepok (foto: Mariska van Dam).

Deze laatste soort zat ook aan de binnenkant van een zwarte plastic buis samen met kolonies van *Escharella variolosa*, *Escharoides coccinea*, *Chorizopora brongniartii*, *Amphiblestrum auritum* en *Diplosolen obelia*. Ook zaten er tientallen jonge kolonies van *Microporella ciliata* in, van vaak niet meer dan een paar zoïden waarvan de ancestrula (eerste zoïde van een kolonie, gevormd uit een vrij zwemmende larve) duidelijk te zien waren.

GEWERVELDEN

Ook na het inleveren van het vorige verslag kwamen er meldingen binnen van eikapsels. Zo meldde Rob Dekker van Texel de volgende vondsten: 14-01 1x Stekelrog *Raja clavata* bij paal 13, op 21-01 tussen paal 22 en 25 *R. clavata* 5x en 1x hondshaai *Scyliorhinus canicula*. Op 02-02 tussen paal

Figuur 13. Bot van een walrus *Odobenus rosmarus* (foto: Thijs de Boer).

15 en 17 lagen er 33x *R. clavata*, 2x gevlekte rog *Raja montagui* en 5x *S. canicula*. Tussen paal 10 en 12 op 03-02 waren het 45x *R. clavata*, 1x blonde rog *Raja brachyura* en 9x *S. canicula*. Ikzelf vond op 27-02 tussen Bergen aan Zee en Schoorl 14x *S. canicula*, 23x *R. clavata*, 1x *R. montagui* en 1x golfrog *Raja undulata*. Wilbert Kerkhof was een paar dagen later (04-03) ook op dat stuk strand en verzamelde toen 25x *R. clavata*, 3x *R. montagui* en 1x kleinoogrog *Raja microocellata*.

Op Schiermonnikoog werd een bot gevonden van een Walrus *Odobenus rosmarus* op 16-05 bij paal 2 door Ingrid Helling (fig. 13).

Adres CS-man: rien-tien@ziggo.nl

EXCURSIEPROGRAMMA 2018 BELGISCHE SWG

Zondag 9 september: In de namiddag zal onder leiding van Floris Verhaeghe het brakwater rond de Ganzepoot in Nieuwpoort worden onderzocht. Afspraak om 13h langs de Pieter Deswartelaan. Als je over een schepnet beschikt, is het zeker aangeraden dat mee te brengen!

Zaterdag 13 oktober: Kruieexcursie in Oostduinkerke op het strand St-Andre. Bram Conings gaat er voor ons kruien. We spreken af om 9h op het einde van de Scottlaan (tegenover boothotel La Peniche). Laagwater om 10h59.

Zaterdag 29 december: excursie op het strand bij De Panne. We spreken om 11h30 af op het einde van de Dynastielaan. Het laagwater komt er om 12h44.